

Індивідуальний навчальний план роботи аспіранта

Прізвище Науменко
Ім'я Олена
По батькові Олександрівна
Спеціальність 032 Теорія та археологія

Наушніко Анна Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові аспіранта)

Дата: "22" вересня 2018 р.

Факультет Історичний

Кафедра нових та новітньої історії зарубіжних країн

Галузь знань гуманітарні науки

Спеціальність 032 Історія та археологія

Спеціалізація всесвітня історія

Форма навчання денна
(очна (денна, вечірня) чи заочна)

Тема наукової роботи (дисертації) "Репатріація переміщених осіб із країн Західної Європи в пайпیتی США та Великій Британії (1945-1953)." "

Затверджена на вченій раді історичного факультету

"21" листопада 2018 р., протокол № 3/2018

Науковий керівник Сірашківський Володимир Богданович
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат історичних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Голова вченої ради факультету _____
(підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Обґрунтування теми дисертаційного дослідження:

«Репатріація переміщених осіб із країн Західної Європи в політиці США та Великої Британії (1945-1953 рр.)»

Актуальність. Чимало проблем світової історії XX ст. потребують глибокого аналізу та деталізації через однобічність чи недостатню вивченість. Однією з них є політика Великої Британії та США щодо примусової репатріації радянських громадян після Другої світової війни. Дане питання не було окремим об'єктом дослідження у радянські часи та не висвітлено в повному обсязі, оскільки побутувала стереотипна думка, що всі громадяни, які за різних обставин та причин у ході військових дій опинилися поза межами СРСР, одразу ж після закінчення війни повернулися на Батьківщину.

Проблема переміщених осіб та біженців є доволі злободенною у сучасному світі. Насамперед, це стосується країн Близького Сходу (Іран, Сирія, Ізраїль), які є локальними центрами ведення бойових дій. Саме тому, актуальність дослідження полягає у детальному аналізі процесу репатріації після Другої світової війни, а також узагальнення історичного досвіду та правомірне вирішення подібних проблем у XXI ст.

Наукова новизна дисертації полягає у висвітленні процесу репатріації, його особливостей та наслідків, а також аналізі політики Великої Британії та США щодо цього питання; з'ясування обставин, за яких уряди країн Заходу сприяли уникненню репатріації частини радянських громадян.

Об'єктом дослідження є переміщені особи (*Displaced Persons*), основним чином громадяни СРСР, а предметом – політика Великої Британії та США щодо процесу репатріації з таборів для переміщених осіб країн Західної Європи.

Хронологічними рамками роботи є (1945–1953) рр.: від ухвалення перших міжнародних угод з питань репатріації до завершення масової репатріації.

Метою дослідження є всебічний аналіз політики Великої Британії та США щодо репатріації *DPs*, а також цілісна характеристика процедури створення міжнародних механізмів, покликаних її врегулювати та полегшити.

Означена мета потребує виконання таких завдань:

1. З'ясувати зміст юридичних актів та міжнародних угод країн Великої Трійки, які були покликані забезпечити повернення *DPs*; охарактеризувати посередницьку роль ООН та інших міжнародних організацій.
2. Розглянути процес репатріації, зазначити його характер, особливості, успіхи та прорачунок, вказати чисельність репатріантів, їхній статус та умови процедури повернення до СРСР.

3. Зазначити масштаби проведення та напрямки репатріації з європейських таборів для переміщених осіб, а також розглянути роботу спеціальних уповноважених органів з питань повернення *DPs*.
4. Висвітлити політику урядів Великої Британії та США щодо репатріації громадян Радянського Союзу. Окремо заплановано з'ясувати ступінь і механізми лобювання переселення частини переміщених осіб до країн Заходу з боку українських діаспор в цих країнах.
5. Охарактеризувати процес еміграції радянських громадян до США, а також вказати їх кількість, національний склад та професійну сферу діяльності.

Стан дослідження. Проблема репатріації радянських громадян в науковій історіографії практично до сьогодні не знайшла належного висвітлення, а питання про долю репатріантів в Радянському Союзі є одним з найменш вивчених в історичній науці.

Проблема почасти порушувалась українськими дослідниками – М. Куніцьким, С. Гальчаком, Л. Стрільчук, В. Холодницьким, С. Рудиком, Ю. Макаром та ін. Певною мірою її стосуються монографії російського історика Ю. Арзамаскіна «Темніші радянської репатріації» та англійського дослідника Н. Бетелла «Остання темниця», у яких йдеться про долю військовополонених і переміщених осіб, які наприкінці війни опинилися поза територією власних держав, а також висвітлено організацію репатріації, вказано її масштаби та наслідки.

Потенційні джерела. На сьогоднішній день, отримавши доступ до численних архівних документів, зарубіжних джерел, мемуарів та спогадів склалась більш сприятлива можливість дати об'єктивну характеристику та оцінку перебігу, масштабам і наслідкам примусової репатріації громадян СРСР на завершальному етапі Другої світової війни та після її закінчення. Чимало офіційних документів, що стосуються проблеми *DPs* зберігається у Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України в м. Києві (ЦДАВО). Частково про характер репатріації згадують у своїх мемуарах тодішній президент США Г. Трумен та британський прем'єр В. Черчіль. Не менш важливими є ухвали та петиції Комітету у справах біженців та переміщених осіб при ООН, у яких виголошувалась посередницька роль організації у забезпеченні процесу репатріації. Також до списку потенційних джерел можемо віднести різноманітні замітки та статті в газетах («Свобода», «Скиталець»), опрацювання слухавь засідань Конгресу США та Великої Британії та виступи окремих політичних діячів (Е. Іден, А. Вишинський, Е. Рузвельт, А. Сміт).

ДРУГИЙ

№ з/п	Назва навчальної дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин			
			Загальна	Аудиторні		
				Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Нормативні навчальні						
1	Навчальні семінари	1	30	-	16	14
2	Лекції	3	90	32	16	42
Вибіркові навчальні						
4	Дисертаційні семінари	3	90	32	16	42
2	Лекції	3	90	32	16	42
3	Дисертаційні семінари	3	90	32	16	42
4	Дисертаційні семінари	3	90	32	16	42
5	Лекції	3	90	32	16	42

№ з/п	Наукова робота	Обсяг і короткий зміст роботи
1	Розділи дисертації	Написання другої розділу дисертації; Переглянути збір матеріалу.
2	Наукові публікації	Підготовка до публікації доповіді.
3	Участь у конференціях	Участь у фак конференціях.
4	Інше	

Аспірант _____ (підпис) О.О. Науменко (ініціали, прізвище)

Науковий керівник _____ (підпис) Р.Б. Сергеевич (ініціали, прізвище)

РІК НАВЧАННЯ

Форма контролю (іспит / залік)	Результати контролю якості знань				Підпис викладача	Дата іспиту / заліку
	Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Оцінка за шкалою ECTS	Прізвище та ініціали викладача, який проводив контрольні заходи		
дисципліни						
іспит	бухгалтерський	95	A	Сергеевич Р.		15.02.2020
дисципліни						
іспит						
іспит	94 (з заліку)	94	A	Замієнко В.В.		24.12.2019
залік	залік	45	C	Виноград		22.12.19
залік						

Атестація аспіранта науковим керівником

_____

_____

_____

_____

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

" " _____ 20__ р., протокол № _____

Декан факультету _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)